

УДК 377.6:005:004

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Василь Ягупов,

доктор педагогічних наук, професор,

провідний науковий співробітник лабораторії дистанційного

професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

інформаційно-аналітичне забезпечення; інформаційно-аналітична діяльність; інформаційно-аналітична функція; суб'єкти інформаційно-аналітичної діяльності; цілі; завдання

Реферат

У статті акцентується увага на проблемі інформаційно-аналітичного забезпечення управління професійно-технічними навчальними закладами (ПТНЗ) і необхідності якнайшвидшого її розв'язання в інформаційному суспільстві. Дано обґрунтування поняттю «інформаційно-аналітичне забезпечення управління ПТНЗ» як сукупності організаційних, інформаційних, методичних та інтелектуальних видів діяльності щодо збору, аналізу, систематизації, збереження, використання та розповсюдження відомостей про різні аспекти функціонування ПТНЗ як освітньої системи та як суб'єкта освітньої діяльності.

Визначено основні цілі та завдання інформаційно-аналітичного забезпечення управління ПТНЗ. Інформаційно-аналітичні завдання у ПТНЗ структуровано на п'ять класів, а працівників галузі інформаційно-аналітичної діяльності умовно поділено на три групи, серед яких провідними є керівники ПТНЗ. Цілі досягаються шляхом вирішення системи інформаційно-аналітичних завдань, які за ступенем інтелектуальності і складності в ПТНЗ структуруються на п'ять класів: перший – найпростіші завдання, які складаються з повністю формалізованих процедур і виконання яких, окрім витрат часу, не становить ніякої складності для виконавців; другий – складніші завдання, які стосуються ухвалення управлінських рішень в умовах ризику; третій – слабо структуровані завдання, які містять невідомі або невимірювані компоненти (кількісно неоцінювані); четвертий – завдання прийняття рішень в умовах протидії або конфлікту (наприклад, необхідно враховувати наявність активно діючих конкурентів на ринку освітніх услуг в регіоні); п'ятий клас – найскладніші завдання по прийняттю рішень, які характеризуються відсутністю можливості формалізації через високий ступінь невизначеності.

Виділено основні рівні організації інформаційно-аналітичної діяльності у сфері управління: ПТНЗ як юридична особа; в межах структурних ланок ПТНЗ; індивідуальний. Підкреслено провідну роль керівника як головного суб'єкта інформаційно-аналітичної діяльності, який в ПТНЗ її організовує, направляє, коригує, оцінює та використовує результати у своїй управлінській діяльності.

Сформульовані сприятливі організаційно-педагогічні та техніко-технологічні умови для реалізації суб'єктами інформаційно-аналітичної діяльності своєї інформаційно-аналітичної функції у процесі реалізації посадових компетенцій як керівників, педагогічних працівників тощо.

Постановка проблеми. Управлінська діяльність керівників ПТНЗ передбачає роботу з великим обсягом інформації та її опрацювання – аналіз, систематизацію, узагальнення тощо. Така інформаційно-аналітична робота необхідна, насамперед, для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. А для цього інформація має надходити вчасно, бути об'єктивною, відображати динаміку позитивних і негативних змін в об'єкті управління, сприяти з'ясуванню певних тенденцій тощо. Проте у практичній управлінській реальності керівники зіштовхуються з низкою проблем щодо інформаційно-аналітичної діяльності: великі масиви інформації, як правило, обробляються вручну; багато інформації через великий обсяг і складність підрахунку збирається формально та не відображає реального стану й тенденції, що мають місце в ПТНЗ; окремі критерії та показники освітньої діяльності

ПТНЗ керівниками не усвідомлюються і, відповідно, в інформаційно-аналітичному аспекті не обробляються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На необхідності інформаційно-аналітичного забезпечення в управлінні навчальним закладом вказують багато дослідників (В. Биков[3], Л. Калініна [4], О. Спірін[6], а також у ПТНЗ Л. Петренко [5], В. Ягупов [7]). Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в управління навчальним закладом досліджував В. Гуменюк [1] та ін. Проте до цього часу не розв'язана проблема інформаційно-аналітичного забезпечення управління ПТНЗ, формування та розвитку інформаційно-аналітичної компетентності різних суб'єктів ПТНЗ, у тому числі й керівників. Це свідчить про актуальність обраної проблеми дослідження.

Мета статті. Обґрунтувати інформаційно-аналітичне забезпечення

управління професійно-технічними навчальними закладами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перехід провідних країн світу до стадії інформаційного суспільства впливає на всі сфери життєдіяльності кожної людини та конкретного фахівця, оскільки мінімальною вимогою до них є здатність і готовність працювати з інформацією. Відповідно, інформаційна та інформативна грамотність, культура інформаційно-аналітичної діяльності є показниками універсальної професійної придатності сучасних фахівців, у тому числі й педагогічних працівників, до яких належать керівники ПТНЗ.

Аксіомою є те, що необхідною умовою ефективного управління ПТНЗ є його *інформаційно-аналітичне* забезпечення, тобто сукупність організаційних, методичних, інформаційних та інтелектуальних видів діяльності щодо збирання, аналізування, систематизації, збереження використання та розповсюдження відомостей про різні аспекти функціонування ПТНЗ як освітньої системи та як суб'єкта освітньої діяльності.

Варто наголосити, що інформаційно-аналітична діяльність та її результати є ключовими не тільки для ефективного управління ПТНЗ, а й для розроблення та реалізації різних освітніх проектів і програм, перспективного моделювання освітньої діяльності ПТНЗ у конкретних соціально-економічних і демографічних умовах регіону. Це сприяє управлінню ПТНЗ як складною освітньою системою в мінливому соціальному середовищі, оптимізації самої системи та своєчасний розподіл її ресурсів. Усе це неможливе без розвитку інформаційно-технологічного забезпечення в управлінні, яке має бути постійним, безперервним, у режимі моніторингу.

Основні цілі інформаційно-аналітичного забезпечення в управлінні ПТНЗ:

– задоволення потреб учнів, педагогічних та інших працівників, структурних підрозділів та адміністрації ПТНЗ, а також інших суб'єктів (наприклад, соціальних партнерів, громадськості) в інформації, необхідної для забезпечення взаємодії між усіма учасниками навчально-виробничого, виховного та інших процесів у навчальному закладі;

– інформування учнів, педагогічних та

інших працівників, структурних підрозділів та адміністрації ПТНЗ, а також інших суб'єктів (наприклад, соціальних партнерів, громадськості, майбутніх учнів та ін.) про стан професійної підготовки майбутніх фахівців у ПТНЗ, про забезпеченість навчально-виробничого процесу засобами навчання, про рівень навчальних досягнень учнів, про професійну кваліфікацію педагогічних працівників тощо;

– передавання учням, педагогічним працівникам, адміністрації ПТНЗ певної інформації й необхідних документів, що стосуються їхньої діяльності;

– інформування педагогічних працівників про залучення батьків до процесу виховання і навчання дітей, доведення до них інформації про труднощі, з якими стикаються батьки у вихованні.

Ці цілі досягаються шляхом вирішення системи *інформаційно-аналітичних завдань*, які за ступенем інтелектуальності і складності в ПТНЗ можна структурувати на п'ять класів.

Перший клас – найпростіші завдання, які складаються з повністю формалізованих процедур і виконання яких, окрім витрат часу, не становить ніякої складності для виконавців. Ці завдання стандартизуються і програмуються, до них відносяться контроль і облік, оформлення документів, їх тиражування, розсилка та ін. Такі завдання вирішуються, практично, всіма автоматизованими інформаційними системами. Завдання цього класу, якщо вони використовуються для прийняття рішень, називаються завданнями прийняття рішень в умовах повної визначеності. При цьому випадкові й невизначені чинники відсутні.

Другий клас – складніші завдання, які стосуються ухвалення управлінських рішень в умовах ризику. Їх вирішення можливе на основі застосування методів теорії ймовірностей, аналітичного та імітаційного моделювання.

Третій клас завдань складають слабко структуровані завдання, які містять невідомі або невимірювані компоненти (кількісно неоцінювані). Їм характерна відсутність методів розв'язання на основі безпосереднього опрацювання даних. Постановка завдань базується на прийнятті рішень в умовах неповної інформації. У ряді випадків на основі теорії нечітких множин і застосувань цієї теорії вдається побудувати формальні схеми рішення таких завдань.

Четвертий клас складають завдання прийняття рішень в умовах протидії або конфлікту (наприклад, необхідно врахувати наявність активно діючих конкурентів на ринку освітніх услуг в регіоні). У завданнях цього класу можуть бути наявні випадкові чинники, для яких невідомі закони впливу на них. Їх вирішення можливе (але не завжди) методами теорії ймовірностей, нечітких множин і теорії ігор.

П'ятий клас – найскладніші завдання по прийняттю рішень, які характеризуються відсутністю можливості формалізації через високий ступінь невизначеності. До таких завдань відноситься більшість проблем прогнозування та перспективного планування.

Працівників у галузі інформаційно-аналітичної діяльності в ПТНЗ можна умовно поділити на такі групи, відповідно до виконуваних ними завдань:

Перша група – *керівники* (директори, заступники як координатори аналітичних служб за своїми напрямками діяльності, начальники відділів тощо), які виконують, як правило, завдання четвертого і п'ятого класів. Творчий елемент їхньої роботи максимальний, а рутинний зміст – мінімальний. Вони несуть найбільшу відповідальність за прийняття рішень та є основними користувачами узагальнених інформаційних ресурсів організації.

Основна форма діяльності такого керівника – ділове спілкування. Для нього характерний такий розподіл часу впродовж дня: ділові контакти – 47%, робота з документами – 29%, телефонні розмови – 9%, відрядження (поїздки) – 6%, аналіз проблем і прийняття рішень – 4%, інше – 5%.

Технологія його діяльності характеризується такими особливостями;

– при централізації прийняття рішень різко збільшуються обсяги інформації, зменшується час на її обдумування та аналіз, зростає складність комплексного врахування усіх даних;

– виникає значна частка поточних задач, які не дають змогу зосередити увагу на стратегічних цілях функціонування ПТНЗ;

– не враховується роль організаційної поведінки, вплив зовнішнього середовища і психологічних аспектів на прийняття рішення;

– переважають проблеми, зумовлені

звичками, досвідом, традиціями й іншими неформалізованими обставинами;

– при прийнятті рішень керівник не завжди у змозі описати і навіть уявити досить повну модель ситуації, а керується лише деякими уявленнями про неї;

– діяльність керівника значною мірою залежить від стилю керівництва, від ступеня знань причин і наслідків, ясності уявлення про взаємозв'язки обсягів наявної інформації.

Другу групу складають *спеціалісти-фахівці* (методисти, педагогічні працівники, інженери з науково-технічної інформації та ін.), які виконують завдання другого і третього класів та формують інтелектуальний базис ПТНЗ. Для них характерний такий розподіл часу впродовж робочого дня: ділові контакти – 23%, робота з документами – 42%, телефонні розмови – 17%, аналітична робота – 12%, інше – 6%.

Ефективність функціонування ПТНЗ в основному визначається продуктивністю діяльності цих фахівців, особливо в питаннях створення нової інформації. Вони забезпечують практично всю інформаційну підготовку для прийняття рішення керівником, є основними виконавцями документів і визначають їх якість. Частка рутинної роботи – різна, і при раціональній технології має бути незначною.

Третя група – *технічні працівники* (допоміжний персонал), які виконують усю рутинну роботу (завдання першого класу). Робота цих працівників регламентована, але не потребує розуміння змісту опрацьованої інформації. До цієї ж групи відносяться працівники, які мають суто виробничі навички – друкарки, оператори. Основний критерій продуктивності їхньої роботи – оперативність і своєчасність опрацювання, без збоїв і помилок. Найбільш поліфункціональними працівниками є секретарі, які готують листи, накази, розпорядження та інші документи, копіюють і розсилають документи, ведуть файли документів, здійснюють телефонні контакти, планують зустрічі і поїздки, організують «календарі» своїх керівників. Цій групі характерний такий розподіл часу: робота з документами – 69%, телефонні розмови – 20%, ведення обліку – 6%, інше – 5%.

Основний клас завдань притаманний інформаційно-аналітичним фахівцям – це забезпечення управління документами. Незалежно від класу завдань, вирішення

будь-якого з них передбачає проведення великого обсягу типових офісних робіт, що включають:

– опрацювання вхідної і вихідної інформації: читання і відповіді на листи (як електронні, так і звичайні), написання звітів, циркулярів та іншої документації, яка може містити також малюнки і діаграми;

– збирання і подальший аналіз деяких даних, наприклад, звітності за певні періоди часу різних підрозділів або організацій, що задовольняє визначені критерії відбору;

– збереження інформації, що надійшла, забезпечення швидкого доступу до неї та пошук необхідної на даний час інформації.

Діяльність має бути чітко скоординована між особами, які її виконують; мають бути забезпечені тісні зв'язки, що дають змогу обмінюватися інформацією за короткі терміни, а процес руху документів має бути оперативно організований.

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності керівників ПТНЗ має ієрархічний характер, оскільки воно стосується всіх, – починаючи від самого керівника та завершуючи учнями. Відповідно, організація інформаційної діяльності будь-якого суб'єкта управління — це спосіб функціонування структурних елементів інформаційної системи даного суб'єкта. Практика свідчить, що організована інформаційно-аналітична діяльність часто має ієрархічний характер. Із позицій кібернетики, найістотнішими характеристиками ієрархічних систем є вертикальна декомпозиція на відповідні підсистеми; пріоритет дій підсистем вищого рівня; залежність поведінки підсистем вищого рівня від фактичного виконання своїх функцій підсистемами нижчого рівня ієрархії. При цьому система або підсистема розглядаються як процес перетворення вхідних параметрів у вихідні.

На підставі цього можна виділити такі рівні організації інформаційно-аналітичної діяльності у сфері управління ПТНЗ:

- ПТНЗ як юридична особа;
- у межах структурних ланок ПТНЗ;
- індивідуальний.

На кожному з означених рівнів існує певна кількість суб'єктів (не менше одного), які виступають координаторами/організаторами потоків інформації, а в певних випадках – й інформаційних

відносин взагалі. Таким чином, рівні організації інформаційно-аналітичної діяльності в ПТНЗ характеризуються:

– кількісним та якісним складом суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності в ПТНЗ;

– характером самоорганізації суб'єктів конкретного рівня інформаційно-аналітичної діяльності, ступенем його централізації (децентралізації);

– співвідношенням економічних та адміністративних механізмів регулювання діяльності суб'єктів кожного рівня інформаційно-аналітичної діяльності;

– характером відносин між суб'єктами інформаційно-аналітичної діяльності (відносини ієрархії, рівності тощо);

– швидкістю реакції суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності на вплив зовнішніх чинників, ступенем мобільності (інертності) конкретного рівня організації інформаційно-аналітичної діяльності в цілому;

– обсягами, ступенем різноманіття та складністю потоків інформації, що циркулюють на конкретному рівні інформаційно-аналітичної діяльності;

– потенційними можливостями суб'єктів конкретного рівня інформаційно-аналітичної діяльності в царині збору, переробки, зберігання та передачі інформації.

Основна мета інформаційно-аналітичної діяльності на кожному рівні управління в ПТНЗ має бути спрямована, перш за все, на забезпечення життєдіяльності інших суб'єктів цього рівня та, з одного боку, вона пов'язана з відповідною діяльністю на вищих і нижчих рівнях ієрархії через систему прямих і зворотних зв'язків, а з іншого – певною мірою впливає на організацію інформаційно-аналітичної діяльності нижчого рівня ієрархії; у свою чергу, її ефективність на цьому рівні залежить від організації інформаційної діяльності нижчого рівня.

Управлінська інформація вкрай необхідна керівникам ПТНЗ, її можна умовно поділити на три категорії:

– інформація для стратегічного планування, яка дає змогу керівникам приймати рішення зі встановлення довготермінових цілей функціонування ПТНЗ, накопичення ресурсів для досягнення цих цілей і визначення конкретних засобів

та ресурсів їх досягнення. Це, наприклад, перспективне оцінювання соціального середовища в регіоні та з'ясування демографічних тенденцій у ньому, формулювання певних економічних прогнозів у конкретній економічній, соціальній та інших сферах;

– контрольна управлінська – використовується керівниками для координації дій різних суб'єктів діяльності в навчальному закладі, коригування та надання їм бажаного напрямку у відповідності з основними завданнями, які вирішує ПТНЗ у державі як освітня установа;

– оперативна інформація – допомагає реалізовувати повсякденні операції, здійснювати типові заходи та дії в ПТНЗ (наприклад, розрахунок заробітної платні, фінансові розрахунки тощо).

Усі ці види інформації свідчать про те, що існує індивідуальне й групове інформаційно-аналітичне забезпечення в управлінні ПТНЗ, яке передбачає вирішення таких завдань *інформаційно-аналітичного спрямування*:

– виявлення певних управлінських проблем, тенденцій, альтернатив, конфліктних та інших ситуацій в ПТНЗ, у певних колективах та їх опис;

– пошук ідей, гіпотез, рішень проблем, тенденцій, альтернатив, конфліктних та інших ситуацій в управлінській діяльності та їх оцінювання;

– багатокритеріальний аналіз даних й оцінювання складних об'єктів;

– інформаційне моделювання ймовірних управлінських проблем і ситуацій у ПТНЗ та вибір оптимальних методів і засобів їх вирішення;

– формування системи критеріїв оцінювання управлінських проблем і ситуацій, організація інформаційної експертизи планів, програм та різних видів робіт;

– збирання й аналіз даних про соціальних партнерів та ймовірних конкурентів, оцінювання навчальних, науково-виробничих і технічних досягнень, а також передового педагогічного досвіду інших ПТНЗ, упровадження їх передового досвіду в навчально-виробничий процес;

– визначення управлінського стилю та поведінки суб'єктів ПТНЗ у реалізації основних завдань щодо забезпечення якості професійної підготовки випускників –

майбутніх кваліфікованих робітників;

– аналіз і прогнозування проблемних ситуацій у професійній підготовці випускників та пошук управлінських засобів їх вирішення;

– аналіз і прогнозування «поведінки лідерів» у комерції, технології, техніці, виробництві в регіоні для визначення їх потенційних потреб у кваліфікованих робітниках;

– інформаційний супровід розробки прогнозів розвитку ПТНЗ в регіоні, а по можливості, й державі в потенційних умовах соціально-економічного розвитку;

– акумулювання та оцінювання ініціатив, інновацій у ПТНЗ і розроблення пропозицій щодо їх використання та впровадження в навчально-виробничий процес;

– інформаційно-діагностичний аналіз ліцензійної діяльності ПТНЗ, а також реалізації різних угод;

– діагностичний передпрогнозний аналіз професійної підготовки в ПТНЗ певних категорій фахівців – майбутніх кваліфікованих робітників;

– інформаційна експертиза проектів з ризиковим фінансуванням;

– накопичення відомостей та їх використання в управлінській діяльності, в певних програмах, соціальних, культурно-виховних, просвітницьких та освітніх заходах;

– накопичення і використання відомостей про освітні та інші виставки, аукціони, ярмарки, конференції, наради;

– редакційно-аналітична діяльність і підготовка аналітичних матеріалів, довідок, доповідей, прогнозів, реклами.

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності керівників ПТНЗ передбачає розв'язання таких завдань:

– комплексне інформаційне забезпечення найбільш повною і достовірною фактографічною і концептуальною інформацією порівняльного і прогнозного характеру – стану, тенденцій і перспектив розвитку певної соціальної сфери, галузі промисловості, сфери обслуговування в державі, регіоні, області, районі тощо;

– підготовку різноманітних аналітичних, порівняльних і реферативних оглядів з проблем функціонування ПТНЗ, його освітньої діяльності, перспектив

розвитку, вдосконалення навчально-матеріальної бази;

– організацію консультацій, експертних оцінок з проблем функціонування ПТНЗ як суб'єкта освітньої діяльності;

– формування спеціалізованих (в тому числі повнотекстових) баз даних для інформаційно-аналітичного забезпечення професійної діяльності різних категорій працівників, у тому числі педагогічних, а також безпосередньо – для навчальної діяльності учнів.

Водночас, для всіх суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності в ПТНЗ слід створити *сприятливі організаційно-педагогічні та техніко-технологічні умови для реалізації ними інформаційно-аналітичних функцій у процесі виконання посадових компетенцій*:

– формування і розвиток організаційної культури педагогічного колективу ПТНЗ як колективного суб'єкта управлінської діяльності;

– забезпечення суб'єктної позиції всіх учасників навчально-виробничого та інших процесів у ПТНЗ і підвищення відповідальності за якість реалізації ними інформаційно-аналітичної функції у процесі реалізації посадових компетенцій;

– технічне, технологічне та інформаційне забезпечення професійної діяльності всіх суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності;

– розвиток (а за необхідності, й формування) інформаційно-аналітичної компетентності всіх її суб'єктів у ПТНЗ;

– розвиток у суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності інформаційної культури, сприяння їхньому співробітництву як суб'єктів освітньої системи, встановлення і підтримання між ними партнерських взаємин;

– організація інформаційно-аналітичної діяльності всіх її суб'єктів у ПТНЗ, створення оптимального її режиму та стимулювання;

– створення спеціальних інформаційно-аналітичних центрів як позаштатних підрозділів управління та інформаційно-аналітичного забезпечення життєдіяльності ПТНЗ як суб'єкта освітньої діяльності;

– практична реалізація інформаційно-аналітичної функції всіх суб'єктів інформаційно-аналітичної діяльності в ПТНЗ.

Висновки. Інформаційно-аналітичне забезпечення в управлінні ПТНЗ є важливим засобом успішності управлінської діяльності, істотною передумовою ухвалення обґрунтованих рішень суб'єктами управління, а інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності керівників передбачає розв'язання системи завдань: комплексне інформаційне забезпечення найбільш повною і достовірною фактографічною і концептуальною інформацією порівняльного і прогностичного характеру; підготовку різноманітних аналітичних, порівняльних і реферативних оглядів з проблем функціонування ПТНЗ; організацію консультацій, експертних оцінок з проблем функціонування ПТНЗ; формування спеціалізованих (в тому числі повнотекстових) баз даних для інформаційно-аналітичного забезпечення професійної діяльності різних категорій працівників, а також безпосередньо – для навчальної діяльності учнів

Перспективні напрями подальших наукових пошуків: інформаційне забезпечення навчально-виробничого процесу в ПТНЗ; система інформаційного забезпечення управління ПТНЗ.

Література

1. Гуменюк В. В. Інформаційне забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом: автореферат дис... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальнопедагогіка та історія педагогіки/ Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти України. – К., 2001. – 20 с.
2. Забродська Л. М. Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект / Л. М. Забродська. – Х.: Видав. група

„Основа”, 2003. – 240 с.
3. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: Інноваційні засоби і технології: Колективна монографія / [За ред. В. Ю. Бикова та О. В. Овчарук]. – К.: Атіка, 2005. – 252 с.
4. Калініна Л. М. Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним закладом: [монографія] / Л. М. Калініна. – К.: Айлант,

2005. – 275 с.

5. Петренко Л. М. Інформаційно-аналітична компетентність керівника професійно-технічного навчального закладу: алгоритми ефективної діяльності: навчальний посібник / Л. М. Петренко. — Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2013. – 252 с.

6. Спірін О. М. Система інформаційно-технологічних компетентностей учителя інформатики / О. М. Спірін // Інформаційно-комунікаційні технології навчання: міжнар.

наук.-практ. конф., 3–5 черв. 2008 р.: тези доповід. – Умань, 2008. – С. 160–162.

7. Ягупов В. В. Інформаційно-аналітична компетентність керівників професійно-технічних навчальних закладів: поняття, зміст і структура / В. В. Ягупов // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України; [редкол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.]. — К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2012. — №3. — С. 75-81.

Реферат

Информационно-аналитическое обеспечение управления профессионально-техническими учебными заведениями

Василий Ягупов,

доктор педагогических наук, профессор, ведущий научный сотрудник лаборатории дистанционного профессионального образования Института профессионально-технического образования НАПН Украины

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

информационно-аналитическое обеспечение; информационно-аналитическая деятельность; информационно-аналитическая функция; субъекты информационно-аналитической деятельности; цели; задания

В статье акцентируется внимание на проблеме информационно-аналитического обеспечения управления профессионально-техническими учебными заведениями и на необходимости как можно быстрого её разрешения в информационном обществе. Дано обоснование понятия «информационно-аналитическое обеспечение управления профессионально-техническими учебными заведениями (ПТУЗ)» как совокупности организационных, методических, информационных и интеллектуальных видов деятельности по сбору, анализу, систематизации, сбережению, использованию и распространению информации о разных аспектах функционирования ПТУЗ как образовательной системы и как субъекта образовательной деятельности.

Определено основные цели и задания информационно-аналитического обеспечения управления ПТУЗ. Информационно-аналитические задания в ПТУЗ классифицированы на пять классов, а работников в сфере информационно-аналитической деятельности условно поделено на три группы, среди которых ведущими есть руководители ПТУЗ. Цели достигаются путём решения информационно-аналитических заданий, которые за уровнем интеллектуальности и сложности в ПТУЗ структурируются на пять классов: первый – самые простые задания, которые складываются с полностью формализованных процедур выполнения, которые, кроме затрат времени, не представляют никакой сложности для исполнителей, второй – сложнее задачи, которые касаются принятия управленческих решений в условиях риска; третий – слабо структурированные задания, которые содержат неизвестные или неизмеряемые компоненты (количественно не оцениваемые); четвёртый – задания принятия решений в условиях противодействия или конфликта (например, необходимо учитывать наличие активно действующих конкурентов на рынке образовательных услуг в регионе); пятый – самые сложные задания, которые характеризуются отсутствием возможности формализации в силу высокой степени неопределённости.

Выделено основные уровни организации информационно-аналитической деятельности в сфере управления ПТУЗ: ПТУЗ как юридическое лицо; в пределах структурных подразделений ПТУЗ; индивидуальный. Подчёркнуто ведущую роль директора ПТУЗ как главного субъекта информационно-аналитической деятельности, который в ПТУЗе её организует, коррелирует, оценивает и использует её результаты в своей управленческой деятельности.

Сформулированы сопутствующие организационно-педагогические и технико-технологические условия для реализации субъектами информационно-аналитической деятельности своей информационно-аналитической функции в процессе реализации должностных компетенций как руководителя, педагогического работника и др.

Abstract

Information analysis support for vocational schools management

Vasyl Yahupov,

Sc.D. in Pedagogy, Professor, Leading Research Fellow of the Laboratory for Distance Vocational Education, Institute of vocational education and training of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

The article focuses on the problem of information analysis support for vocational schools management and the necessity of its prompt solution in information-oriented society. The author defines a notion

KEY WORDS:
information analysis support; information analysis activity; information analysis function; information analysis actors; aims; objectives

“information analysis support for vocational schools management” as a combination of organizational, methodological, informational, and intellectual types of activity concerning collection, analysis, generalization, storing, use, and extension of information about different aspects of vocational schools functioning as an education system and an actor of education activity.

Major aims and objectives of information analysis support for vocational schools management are established. At vocational schools, information analysis objectives are divided into five types, and the workers in the field of information analysis activity are divided into three groups among which vocational schools directors hold the leading place. The objectives are achieved through performing the system of informational and analytical tasks in vocational schools based on the intellectuality and complexity level and divided into five classes. The first class includes the simplest tasks containing fully formalized procedures which are easy for the executors to perform and require only time. The second class includes more complex tasks concerning making managerial decisions in the conditions of risk. The third class encompasses badly structuralized unknown and immeasurable tasks (quantitatively unranked). The fourth one contains decision making tasks in the conditions of conflict (e.g., the active rivals on the regional market of educational services should be considered). The fifth group deals with the most complex decision making tasks characterized with the lack of opportunity for the formalization due to the high level of uncertainty.

The article proposes main levels of information analysis activity organization in the field of management: vocational school as a legal entity; inside the vocational school structure, and individual. It highlights the leading role of a director as the main actor of information analysis activity in a vocational school who organizes, directs, corrects, evaluates and uses its results in the own managerial activity.

The article formulates contributory organizational and pedagogical, technical and technological conditions for implementation by the actors of information analysis activity of their information analysis function in the process of realization of positional competencies as directors, pedagogical staff etc.

References

1. Humeniuk V.V. (2001) *Informatsiine zabezpechennia upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom: avtoreferat dys... kand. ped. nauk* [Information support for general educational institution management] (synopsis of PhD Thesis), Kyiv: Tsentralnyi in-t pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity Ukrainy.
2. Zabrodska L.M. (2003) *Informatyzatsiia zakladu osvity: upravlinskyi aspekt* [Informatization of an educational institution: management aspect]. Kharkiv: Vydav. hrupa „Osnova”. (in Ukrainian).
3. Bykov V.Yu. (ed.) (2005) *Informatsiine zabezpechennia navchalno-vykhovnoho protsesu: Innovatsiini zasoby i tekhnolohii* [Information support for educational process: innovative instruments and technologies]. Kyiv: Atika. (in Ukrainian).
4. Kalinina L.M. (2005) *Systema informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom* [Information support system for general educational institution management]. Kyiv: Ailant. (in Ukrainian).
5. Petrenko L.M. (2013) *Informatsiino-analitychna kompetentnist kerivnyka profesiino-tekhnichnoho navchalnoho zakladu: alhorytmi efektyvnoi diyalnosti* [Information analysis competence of a vocational school manager: algorithm of efficient performance]. Dnipropetrovsk: IMA-pres. (in Ukrainian).
6. Spirin O. M. (2008) *Systema informatsiino-tekhnolohichnykh kompetentnostei uchytelia informatyky* [The system of information technology competences of an Informatics teacher]. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii navchannia*, Uman.
7. Yahupov V.V. *Informatsiino-analitychna kompetentnist kerivnykiv profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv: poniattia, zmist i struktura* [Information analysis competence of vocational schools directors: concepts, content and structure]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy*, Issue 3, pp. 75-81.